

OSLO TINGRETT

DOM

Avsagt: 15.09.2015

Saksnr: 15-051445MED-OTIR/07

Rettsens leder:

Dommer

Lise Bogen Behrens

Meddommere:

Inger Hilleborg Sandberg Seland
Lasse Johan Aarnæs

Den offentlige påtalemyndighet

Politiadvokat Christer Gangsø

mot

Bjørnar Moxnes

Advokat Harald Stabell

DOM

Bjørnar Moxnes, er født 19.12.1981 og bor i Nordstrandveien 37, 1163 Oslo. Han er i arbeid som partileder for Rødt og er bystyrerepresentant i Oslo bystyre.

Ved forelegg utferdiget av Politimesteren i Oslo er han satt under tiltale ved Oslo tingrett for overtredelse av

Straffeloven § 121 første ledd

for forsettlig eller grovt uaktsomhet å ha krenket taushetsplikt som i henhold til lovbestemmelse eller gyldig instruks følger av hans tjeneste eller arbeid for statlig eller kommunalt organ.

Grunnlag:

Fredag 24. januar 2014 hadde han gjennom sitt verv som bystyrerepresentant i Oslo kommune fått tilgang til Oslo kommunerevisjon sin rapport nr 7/2013 'Oslo Kommunes saksbehandling i Lindebergsakene', hvor han på partiet Rødt sine hjemmesider på internett publiserte en versjon av rapporten som inneholdt personopplysninger som var undergitt taushetsplikt etter forvaltningsloven § 13, herunder opplysninger om pasienters helse og ansattes tjenesteforhold. Dette gjaldt blant annet opplysninger i rapportens punkt 2.1.2, punkt 2.2.2 og vedlegg 3.

Hovedforhandling ble holdt 3., 4. og 7.9.2015. Tiltalte møtte og erkjente seg ikke skyldig. Retten mottok forklaring fra fem vitner, og det ble foretatt slik dokumentasjon som fremgår av rettsboken.

Aktor la ned påstand om at tiltalte dømmes i samsvar med tiltalebeslutningen til en bot på 18 000 kroner. Videre la aktor ned påstand om at tiltalte idømmes sakskostnader med 8 000 kroner. Forsvarer la ned påstand om at tiltalte frifinnes, subsidiært at han anses på mildeste måte.

Rettsens vurdering

1. Innledning

Bjørnar Moxnes er tiltalt for overtredelse av straffeloven § 121 første ledd ved at han skal ha krenket lovbestemt taushetsplikt i tjeneste eller arbeid for kommunalt organ.

Det faktiske grunnlaget er at han, som bystyrerepresentant og medlem av helse- og sosialkomiteen i Oslo kommune, 24.1.2014 la ut Oslo kommunerevisjons rapport "*Oslo kommunes saksbehandling i Lindebergsakene*" på partiet Rødt sine hjemmesider. Han mottok revisjonsrapporten i usladdet versjon som medlem av helse- og sosialkomiteen. Han fjernet store deler av kommunens påført sladd før han la den ut, slik at han ifølge tiltalen publiserte taushetsbelagte opplysninger om pasienters helse og ansattes tjenesteforhold.

Moxnes har ikke bestridt at han forsettlig la ut revisjonsrapporten i slik utgave på partiets hjemmeside. Han bestred imidlertid straffeskyld under henvisning til at han i forkant hadde

gjort en konkret vurdering av hva han kunne nedsladde og publisere uten å krenke taushetsplikten.

Vedrørende *pasientopplysningene* viste han til at unntak fra taushetsplikten forelå ved at opplysningene i nedsladdet versjon var tilstrekkelig anonymiserte, og det uansett ikke forelå berettiget interesse som tilsa at opplysningene ble holdt hemmelig da de var alminnelig kjent og/eller alminnelig tilgjengelig andre steder. Han tilføyde at dette bl.a. var sentralt for å renske en hjelpepleier som uberettiget ble anklaget for voldtekt.

Vedrørende *opplysningene om ansatte* bestred Moxnes at opplysningene gjelder "noens personlige forhold". Han pekte på at størstedelen allerede var offentlig kjent eller alminnelig tilgjengelig, og den nedsladdede delen i hovedsak kritiserer kommunale lederes tjenestehandlinger, slik at behovet for hemmelighold ikke var tilstede.

Mer overordnet har Moxnes vist til allmennhetens behov for innsyn i saker som avslører mangler i sykehjemsdrift, pasienthåndtering og oppfølging av ansatte. Muligheten for kontroll av forvaltningen og å gi personer utsatt for alvorlige anklager reell mulighet til å renske seg, må gå foran hensynet til omtalte enkeltpersoner.

Retten bemerker at de ytre rammene for saken ikke er bestridt, herunder at kommunerevisjonsrevisjonsrapporten gir en samlet oversikt over flere saker knyttet til Lindeberg Omsorgssenter. Revisjonsrapporten retter kritikk mot sykehjemsledelsen, sykehusetaten og den politiske ledelsen. Kritikken gjelder ulike sider ved håndteringen av overgrepssaker mot en hjelpepleier og saken om mangelfull medikamenthåndtering. Relatert til medikamenthåndteringssaken ble en ansatt anmeldt av kommunen etter påstander om økt dødelighet på en avdeling, hvor byrådet i en pressemelding opplyste om anmeldelsen. Dette ble også gjenstand for kritikk.

2. Rettens vurdering av hvorvidt det foreligger brudd på taushetsplikten

2.1 Rettslig utgangspunkt

Vilkårene for straff etter straffeloven § 121 er at Moxnes forsettlig eller uaktsomt har krenket lovbestemt taushetsplikt. Da Moxnes som folkevalgt faller inn under personkretsen i forvaltningsloven § 13, og han forsettlig la ut opplysningene, blir problemstillingen begrenset til om den nedsladdede teksten utgjør opplysninger om "noens personlige forhold" etter forvaltningsloven ("fvl.") § 13 første ledd nr. 1. Om det er tilfeller blir spørsmålet om unntak i fvl. 13 a flg. gjør at han likevel ikke har krenket taushetsplikten.

Retten har fått fremlagt en utgave av revisjonsrevisjonsrapporten hvor fjernet sladd er markert i gult og sladden som var i behold etter Moxnes' publisering består. Øvrig tekst fremstår på vanlig måte. Det er dermed klart hva Moxnes offentliggjorde ved sin publisering. Da opprinnelig sladd var på ca 14 av 91 sider, ble aktor av praktiske hensyn

bedt om å peke mer konkret på hva i den nedsladdede teksten som ble ansett for være "opplysninger om noens personlige forhold". Ved vurdering av *pasientopplysningene* tar retten utgangspunktet i teksten aktor utpekte, og tilføyer at dette sammenfaller med hva retten ser det naturlig å vurdere. For *ansatteopplysningene* pekte aktor på 4 ½ sammenhengende sider i et vedlegg til rapporten, slik at retten derfor vurderer all tekst på disse sidene. For ordens skyld nevnes at hjelpepleieren (NN) har fritatt Moxnes fra taushetsplikt, slik at det ikke er tema at taushetsplikten skal være brutt i forhold til ham.

Av relevans for rettsspørsmålene i saken bemerker retten at det ikke har vært mulig å hente veiledning i rettspraksis. Rettsavgjørelser retten har funnet vedrørende overtredelser av straffeloven § 121 og forvaltningsloven § 13 (eller annen lovbestemt taushetsplikt), gjelder tilfeller der personer i politiet, rettsvesen, fengselsvesen og sosialvesen har gitt opplysninger om enkeltpersoner til andre enkeltpersoner eller til en bestemt virksomhet. Dette er helt andre typetilfeller enn hva retten har til behandling.

2.2 Pasientopplysningene

De utpekte opplysningene fremkommer ulike steder under hovedoverskriften "*Saken om påståtte overgrep*". For å skille utpekte opplysninger fra annet i kursiv, benyttes fet tekst.

Det fremgår innledningsvis under "Faktabeskrivelse" at pasienten som fremmet påstander om voldtekt er "*dement*", at hun "*siden hun kom fra et sykehusopphold... ligget på isolat på sykehjemmet*", "*hadde "hyppig avføring i løpet av hver vakt"*", hadde "*innlagt kateter*" og "*hadde vært forvirret sint og svært lite samarbeidsvillig hele vekten*".

Under "*Sykehjemsoverlegen orienteres*", fremgår det pleieren som ble anklaget 8.11.2012 mente den 10.11.2011 at pasienten fremsto "*irritabel hele vekten, og gjentatte ganger hadde beskyldt NN for å ønske å ligge med henne*". Beskyldningen ble fremsatt 8.11.2011. Videre fremgår det at "*Isolasjonen av beboeren hadde opphørt samme dag*".

I avsnittet "*Institusjonssjefens samtale med avdelingssykepleieren 14.11.2011*", fremgår det at pasienten som hadde fremmet anklagene hadde en "*MMS-skåre på 16/30*".

I avsnittet "*Assisterende avdelingssykepleiers notat*" fremgår det at pasienten som hadde fremmet anklagene "*tidligere hadde vært lite samarbeidsvillig, sint*" og påpekt at hun "*var dement og lå på isolat på grunn av smittefare*".

I avsnittet "*Institusjonssjefens samtale med sykehjemsoverlegen 16.11.2011*" fremgår det vedrørende spørsmål om troverdighet at "*den ene beboeren... hadde en MMS-skåre på 14/30*" og at hun var klar på at hun "*våknet naken og var uten klær*". Det fremgår at den (andre) pasienten som fremsatte påstand om voldtekt hadde en "*MMS-skåre på 9/30*".

Retten bemerker at det utpekte er opplysninger om "noens personlige forhold" etter fvl. § 13 første ledd nr. 1. Det er bred enighet i relevante rettskilder at opplysninger om fysisk og psykisk helse er i kjerneområdet for hva som regnes som personlige forhold.

Spørsmålet blir da om av unntakene i fvl. 13 a er aktuelle. Bestemmelsen har overskriften "begrensninger i taushetsplikten når det ikke er behov for beskyttelse".

Retten tar først stilling til om "opplysningene brukes når behovet for beskyttelse må anses varetatt ved at de gis i statistisk form eller ved at individualiserende kjennetegn utelates på annen måte", se fvl. § 13 a nr. 2.

Retten presiserer at beskrivelsen i det følgende av pasientene på Lindeberg omsorgssenter, og på sykehjem generelt, baserer seg på vitneforklaringen fra hjelpepleier Stig Berntsen, som jobbet på sykehjemmet, vitneforklaringen fra Erling Folkvord og rettens alminnelige kunnskap om sykehjem. De nevnte vitneforklaringene ble ikke bestridt av aktor.

2.2.1 Sett bort fra gruppen som visste hvem som hadde fremsatt påstand om voldtekt

Vurdert mer generelt, dvs. sett bort fra persongruppen som visste hvilken pasient som hadde anklaget hjelpepleieren for voldtekt, er det rettens vurdering at behovet for beskyttelse ble ivaretatt ved at individualiserende kjennetegn ble utelatt.

Retten bemerker innledningsvis at det fremgår av usladdet tekst at demens var tema. Dette kan leses ut av revisjonsrapportens usladdede fotnoter hvor betydningen av MMS (Mini Mental Status) forklares som "screening av demens". Endringer i MMS for en pasient kommenteres også.

Retten viser til at karakteristikken "*dement*" uansett ikke vil identifisere anklageren i en situasjon hvor 31 av 32 personer på den aktuelle posten (post 5) var demente. Retten tilføyer at pasienten bodde på Lindeberg omsorgssenter, et av Oslos største sykehjem, og at andelen demente pasienter på norske sykehjem generelt er så høy at opplysningen ikke vil være identifiserende.

Det samme gjelder at vedkommende "*kom fra et sykehusopphold*" da det ikke ble angitt hvilket sykehus eller hvilken post vedkommende hadde vært innlagt på.

Vedrørende opplysningen om at anmelderen hadde "*ligget på isolat på sykehjemmet – Isolasjonen hadde opphørt samme dag*" er det rettens vurdering at dem som ikke visste hvem som hadde kommet med beskyldningene, og som dermed allerede hadde god oversikt over vedkommende, ikke ville kunne identifisere vedkommende som følge av dette, eller kople opplysningene til vedkommende. Dette gjelder ikke minst fordi isolasjonsoppholdet fant sted i det pasienten var på vei inn på sykehjemmet etter sykehusoppholdet.

Det samme gjelder opplysninger om *"hyppig avføring i løpet av hver vakt"* og at anmelder hadde *"innlagt kateter"*. Retten legger til grunn at demente sykehjemspasienter normalt bruker bleie. Dette gjelder for øvrig også en del ikke-demente pasienter både av helsemessige årsaker og enkelte tilfeller grunnet kapasitetshensyn. Et kateter er skjult under klær og ikke synlig utad.

Retten kan heller ikke se at det forhold at *"pasienten hadde vært forvirret, sint og svært lite samarbeidsvillig hele vekten"* eller *"irritabel hele vekten"* vil identifisere pasienten så lenge vedkommende var på en post med 31 demente pasienter, og uansett var innlagt på et stort sykehjem. Slik retten forstår det innebærer demens i tillegg til manglende hukommelse, forvirring, følelse av manglende kontroll og vrangforestillinger, som igjen fører til fortvilelse, frustrasjon, aggresjon og manglende samarbeidsevne hos pasienten.

Opplysningen om at vedkommende *"gjentatte ganger hadde beskyldt NN for å ønske å ligge med henne"* kan retten heller ikke se at gir opplysninger om en enkeltperson som kan identifiseres, slik at opplysningen direkte eller indirekte røper taushetsbelagte forhold. Også her vises det til at vedkommende er pasient på Oslos største sykehjem på en post med 31 demente pasienter. Det er rettens erfaring at denne type snakk ikke er uvanlig i den aktuelle pasientgruppen, hvor demensen medfører at hemninger svekkes.

Retten finner at de nedsladdede opplysningene *"MMS-skåre på 16/30"* (måltall på grad av demens), *"lite samarbeidsvillig, sint var dement og lå på isolat pga smittefare"* kommer i samme kategori som opplysningene som er nevnt. Retten viser til ovennevnte begrunnelse for hvorfor dette ikke gir opplysninger om en enkeltperson som kan identifiseres. Det samme gjelder opplysningene om den andre demente pasienten hvor det i revisjonsrapporten fremkommer at vedkommende hadde *"en MMS-skåre på 14/40 og våknet naken og uten klær"*

Vedrørende pasienten som hadde fremsatt anklagene er det rettens vurdering at det ikke var reell nøsterisiko. Bare gruppen som visste hvem som hadde fremsatt anklagene ville kunne vite hvem opplysningene gjaldt. Betydningen av at denne gruppen som følge av kjennskap til pasienten/pasientgruppen ville ha kjennskap til deler av de nevnte helseopplysningene, behandles under punkt 2.2.2 nedenfor.

Når det gjelder pasient nummer to, vedkommende med *"MMS-skåre på 14/40"* som *"våknet naken og uten klær"* har retten ikke informasjon som tilsier at det foreligger nøsterisiko. Vedkommendes opptatthet av hjelpepleieren er slik retten forstår det ikke formidlet til andre enn ansatte. Disse ansatte vil allerede kjenne de nevnte opplysningene.

2.2.2 Hensyntatt at en gruppe visste hvem som hadde fremsatt påstand om voldtekt

Det var kun en kognitivt klar pasient på anmelderens avdeling. Vedkommende var kilde til informasjon om saken og ble derfor involvert fra sykehjemets side. Ansatte kjente til

hvem som hadde fremsatt påstanden, og en del pårørende til pasienter på post 5 ble informert. I tillegg legger retten til grunn at en andel av kognitivt klare pasienter fra andre avdelinger, ev. enkelte av deres pårørende, fikk dette med seg.

Retten vurderer så om publiseringen av de nedsladdede pasientopplysningene innebærer brudd på taushetsplikten fordi denne gruppen visste hvem anklageren var, og dermed ville kunne knytte de (nye) opplysningene til vedkommende.

Retten bemerker innledningsvis at de (nye) opplysningene vil være mindre sensitive enn den allerede kjente opplysningen om voldtektsanklagen.

Konkret innebar publiseringen at gruppen som visste at den demente pasienten hadde anklaget hjelpepleier for voldtekt, fikk opplysninger om kvinnens grad av demens, at hun hadde vært sykehusinnlagt, vært på isolat, vært smittefarlig, hadde hyppig avføring og innlagt kateter, samt hadde opptrådt forvirret sint og svært lite samarbeidsvillig. For dem som allerede visste hvem vedkommende var, bemerker retten at bare en andel av dette kan anses å utgjøre nye opplysninger tatt i betraktning pasientens demens, pasient gruppe og hva som er synlig utad.

Aktor har anført at Geir Woxholth i "Forvaltningsloven – kommentarutgave" underbygger at det utgjør brudd på taushetsplikten ikke å verne om de nevnte helseopplysningene fordi dem som kjenner til anklageren kan knytte disse til vedkommende. Woxholth uttaler på side 262:

"Det avgjørende for om et dokument som inneholder taushetspliktbelagte opplysninger kan gis ut i anonymisert form, er om muligheten for å beskytte personen det gjelder reelt er fjernet. Ved denne bedømmelsen kan det ikke bare ses hen til om de berørte personer identifiseres ut fra opplysninger i det aktuelle dokumentet totalt sett. Det må også tas i betraktning at opplysninger i dokumentet kan knyttes til den de gjelder ved at opplysninger sammenholdes med opplysninger utenfor dokumentet som allerede er kjent, jfr. Lovavdelingens uttalelse 2001/3181EO, I denne sammenheng vil det være aktuelt å legge vekt på at opplysningene gjelder personer med tilknytning til et mindre sted hvor de lettere vil kunne identifiseres, jfr. foran".

Slik retten leser Woxholth er det ikke ubetinget klart om det han omtaler er om man ved sammenholdelse av opplysninger makter å nøste seg frem til en person og deretter knytte opplysningene til vedkommende, eller om det han kommenterer er det å gi (nye) opplysninger om personlige forhold om en person som allerede er identifisert. Uttalelsen fra lovavdelingen som Woxholth viser til (2001/3181EO), gir etter rettens skjønn ikke klart svar på spørsmålet. Vedrørende fvl. § 13a nr. 2 fremgår:

"Det avgjørende for om et dokument som inneholder taushetsbelagte opplysninger kan gis ut i anonymisert form, er om mulighetene for å knytte opplysningene til personen de gjelder derved reelt er fjernet, jf. Frihagen: Taushetsplikt etter forvaltningsloven (1979) side 98.

Ved denne vurderingen kan det ikke bare ses hen til hvorvidt de berørte personer vil kunne identifiseres ut fra opplysninger i det aktuelle dokumentet isolert sett. Det må også tas i betraktning at opplysninger i dokumentet kan knyttes til den de gjelder ved at opplysningene sammenholdes med opplysninger utenfor dokumentet som allerede erkjent (koblingsfare). Det vil derfor være relevant å legge vekt på at opplysningene gjelder personer med tilknytning til et mindre sted hvor de lettere vil kunne identifiseres, jfr. Woxholth: Forvaltningsloven (3. utg., 1999 s. 219)"

Retten tilføyer at Frihagen i "Taushetsplikt etter forvaltningsloven" 1979, s. 97 bemerker at forvaltningen ved å benytte anonymitet:

"kan få informert om sin saksbehandling, og dermed gi grunnlag for debatt. Videre kan opplysningene være til nytte for andres planlegging og disponering av midler. Det ble anført at selv om en ikke kunne se bort fra konflikt med privates interesser i vern mot publisitet, burde opplysningshensynet normalt vinne i disse tilfellene – se Ot.prp. 3. (1976-77) s. 146".

Hensynene Frihagen nevner gjør seg gjeldende i vår sak.

Retten viser videre til at det fremgår av forarbeider til endringer i forvaltningsloven (Ot.prp. 3. (1976-77) s. 146) at opprinnelig foreslått tekst i anonymitetsunntaket var at taushetspliktsreglene ikke skal gjelde når "*opplysningene gis i slik form at bare den som kjenner saken fra før kan forstå hvem opplysningene gjelder*". Det ble vurdert til å ikke gi "*helt god veiledning*" og tekstforslaget ble endret til dagens tekst. Til tross for endringsforslaget ble det ikke uttalt at opplysninger ikke skal gis ut i anonymisert stand om personer som kjenner saken fra før dermed får nye opplysninger. Retten oppfatter dermed at det må gjøres en konkret vurdering i hver enkelt sak, hvor det vil være riktig å vektlegge hvor stor gruppen som kjenner vedkommende er, hvor stor fare det er for spredning av opplysningene og hvor sensitive opplysningene er.

Som nevnt ovenfor er det rettens vurdering i vår sak at opplysningene var mindre sensitive enn de ellers kunne vært som følge av at gruppen kjente den vesentlig mer sensitive opplysningen; voldtektsanklagen, og at pasientens helsetilstand må ha vært synlig for dem som var så nær på pasienten at man visste hvem hun var.

Retten tilføyer at lovavdelingen ikke kommenterte problemstillingen i en uttalelse fra 2005 hvor temaet var tilsynssaker mot helsepersonell (2005/03575). Problemstillingen var "*i hvilken grad hensynet til den tilsynssaken retter seg mot kan begrunne taushetsplikt*". Da det gjennomgående vil være personer som kjenner til hvem tilsynssaker retter seg mot og som følger med, stusser retten ved at dette ikke ble behandlet om slik kjennskap i en begrenset gruppe skulle innebære at anonymisering ikke kan oppnås etter fvl. § 13 a nr. 2.

Mer sentralt fremgår av Justisdepartementets "Rettleier til offentleglova" (2009) vedrørende flv. § 13 a nr. 2 (rettens egen utheving og understrekning):

*" Forvaltningslova § 13 a nr. 2 opnar for at teieplikta ikkje skal gjelde for opplysningar som er gitte i statistisk form, eller der individualiserande kjenneteikn er fjerna på annan måte. Vilkåret er at behovet for vern er vareteke gjennom dette. Ved anonymisering må det stillast krav om at alle individualiserande kjenneteikn blir fjerna, og dette omfattar ofte meir enn reine personopplysningar. Vidare kan det innebere problem å oppnå ei tilstrekkeleg individualisering der det er tale om opplysningar frå mindre miljø. Dette gjeld både for statistiske opplysningar, då grunnlaget for statistikken kan vere lite, og for opplysningar som er anonymiserte. **Det kan oppstå særlege problem knytte til identifisering der anonymiserte opplysningar kan samanhaldast med allment tilgjengeleg informasjon, og opplysningar underlagde teieplikt dermed kan bli kjende.** Dersom det er reell fare for at dette kan skje, kan ikkje opplysningar gjerast tilgjengelege på bakgrunn av denne regelen."*

At det ikke var *allment tilgjengelig informasjon* hvilken person som hadde fremsatt voldtektsanklager mot hjelpepleieren kan ikke være tvilsomt. Dette var informasjon som bare en begrenset gruppe med nær tilknytning til den aktuelle posten på Lindeberg omsorgssenter hadde; ansatte, kognitivt klare pasienter og en del pårørende.

Retten bemerker at Sivilombudsmannens uttalelse 2009-544, som muligens kan oppfattes å gi motsatt resultat, ikke fremstår sammenlignbar. Sivilombudsmannen uttalte der at det var brudd på taushetsplikten å gi ut bilder fra en dyrevernsinspeksjon fordi konkrete forhold ga grunn til å anta at vedkommende som ba om innsyn kjente identiteten til den som mottok inspeksjonen. Dette er en annen situasjon enn i vår sak hvor problemstillingen ikke er å gi ytterligere informasjonen direkte til den som kjenner den kvinnelige anmelderens identitet, men derimot til allmennheten. Det er heller ikke slik at de (nye) opplysningene i vår sak underbygger straffbare handlinger. Det er snarere motsatt. Basert på Moxnes forklaring legger retten til grunn at formålet var å sette fokus på feil i forvaltningen og gi mulighet for å renvaske hjelpepleieren. Retten ser at opplysningene om helsen til vedkommende som mente seg utsatt for voldtekt kan være egnet til å belyse holdbarheten i anklagene.

Retten nevner at juridisk teori og forvaltningens egne veiledere angir at "personlige forhold" etter forvaltningsloven § 13 er "*noe som det er vanlig å ønske å holde for seg selv*". Dette treffer ikke helt godt når den aktuelle informasjonen ses i lys av relevante pasientgruppe. Retten tilføyer at praktiske forhold, bruk av dobbeltrom etc., gjør at slike opplysninger i det daglige uansett snappes av medpasienter og pårørende. Sistnevnte bør etter rettens skjønn ha betydning for straffverdigheten av å røpe ytterligere opplysninger av samme karakter.

Vedrørende hensynet til ytringsfriheten fremgår følgende av Kommunaldepartementets rundskriv "Taushetsplikt for folkevalgte" (2000):

"Regler om taushetsplikt er ikke alltid krystallklart utformet. I tilfeller hvor det oppstår tvil om hvor langt en slik regel gjelder i et konkret tilfelle, vil hensynet til ytringsfriheten komme inn som tolkningsmoment".

Sivilombudsmannen uttalte i sak 2011-545 at *"formålet og begrunnelsen for å formidle informasjonen, vil være et relevant moment i retning av at taushetsplikten ikke ble krenket"*. Den aktuelle saken kan sammenlignes med vår på den måten at den begrunnelsen for formidlingen bl.a. var et ønske om å sette fokus på forhold i forvaltningen.

Ved tvil om innholdet i straffesanksjonerte taushetspliktsregler vil det etter rettens skjønn være riktig å falle ned på et resultat som ikke strider med ytringsfriheten og vår rettstradisjon, hvor reell mulighet for å vurdere og kritisere forvaltningen ikke stoppes av taushetspliktsregler. At taushetspliktsreglene når det kommer til straff, i praksis benyttes slik, illustreres av manglende rettspraksis fra lignende straffesaker.

Ut fra disse overordnede hensyn, og konkret ut fra hvordan retten leser Frihagens uttalelse ovenfor og Justisdepartementet uttalelse i ovennevnte veiledning fra 2009 om tolkningen av fvl. § 13 a nr. 2, er det rettens konklusjon at de nedsladdede helseopplysningene var å anse som anonymiserte opplysninger i henhold til fvl. § 13 a nr. 2. Selv om det ikke fremgår uttrykkelig av lovteksten som vilkår for dette konkrete unntaket, tilføyer retten at den fra ovennevnte finner at "ingen berettiget interesse tilsier at de holdes hemmelig". Retten nevner dette da det blir hevdet av enkelte lærebokforfattere at dette vilkåret (som fremgår av § 13 a nr. 3) er det egentlige grunnvilkåret for unntakene i § 13 a. Det var dermed ikke straffbart å publisere de avsladdede helseopplysningene.

Det blir ikke nødvendig konkret å ta stilling til unntaket i fvl. § 13 a nr. 3 om unntak fra taushetsplikt når "ingen berettiget interesse tilsier at de holdes hemmelig" basert på hva som allerede var alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelig. Retten finner likevel grunn til å nevne dette unntaket da partene er enige om at de påpekte nedsladdede opplysningene allerede var offentlig kjent, eller i det minste offentlig tilgjengelig, som følge av hva som fremgår av Erling Folkvords bok "Byråden mot hjelpepleieren" (juni 2013), hva hjelpepleieren uttalte til pressen da han forsvarte seg mot anklagene og senere, ut fra øvrig presseomtale og ut fra offentlige dokumenter det er gitt innsyn i.

2.3 Opplysningene om ansatte

Retten ser så på om det som fremkommer under revisjonsrapportens "Vedlegg 3 Saken om påståtte overgrep", i kapittelet "Vedrørende kap. 2.6 om disiplinære reaksjoner" utgjør brudd på den lovbestemte taushetsplikten.

Den utpekte teksten er en sammenhengende tekst på nesten 4 ½ sider hvor alt som er nedsladdet er utpekt av aktor til å være opplysninger om "noens personlige forhold". En halv side gjelder "Avdelingssykepleieren", ett avsnitt gjelder "Lederen for fagavdelingen"

(fagsjefen) og 3 1/2 side gjelder "Sykehjemsoverlegen". Som ellers i revisjonsrapporten er det ikke brukt navn. Retten finner det riktig å kategorisere den sladdede teksten i tre deler:

A. Hvordan sykehjemsetaten og sykehjemsledelsen opptrådte

Delen som omhandler hvordan sykehjemsetaten og sykehjemsledelsen opptrådte overfor avdelingssykepleieren, fagsjefen og sykehjemsoverlegen i oppfølging av det man mente var kritikkverdige forhold i tjenesten fra disse tre ansattes side og hvordan sykefraværsoppfølging og dialoger om personalsaker ble håndtert. Det ble gitt relativt utfyllende beskrivelse av saksbehandlingen fra sykehjemsetatens og sykehjemsledelsens side. Denne delen av teksten belyser også hvordan sykehjemsledelsen og sykehjemsetaten håndterte voldtektsanklagene, anklagene om feil medikamenthåndtering osv.

B. Kritikken mot de tre ansatte for opptreden i tjenesten

Det som omtaler kritikken av avdelingssykepleieren (avdelingsleder på post 5), lederen for fagavdelingen ("fagsjefen") og sykehjemsoverlegen for deres opptreden i sine stillinger. Det som kritiseres beskrives overordnet;

Det fremgår at avdelingssykepleieren 13.2.2012 fikk "*varsel om tjenestepåtale for blant annet ved ulike anledninger unnlatt å melde fra eller å ha reagert på påstander om alvorlige forhold. Det ble i den forbindelse vist til at hun ikke meldt videre til institusjonssjefen eller hennes stedfortreder om påstandene om overgrep*". Det fremgår at det ikke ble tatt noen beslutning, at sykehjemsetaten 24.2.2012 fikk vite om medikamenthåndteringssaken og at avdelingssykepleieren da ble suspendert.

Vedrørende fagsjefen fremgår det at han "10.2.2012 (fikk) *varsel om tjenstlig tilrettevisning for ikke å ha varslet videre om saken om påståtte overgrep 11.11.2011*", og videre at dette etter et møte ble trukket tilbake på bakgrunn av hans forklaring. Det ble imidlertid tatt inn i møtereferatet at "*institusjonssjef eller dennes stedfortreder alltid skal kontaktes umiddelbart, eventuelt skal områdedirektøren kontaktes*".

Vedrørende sykehjemsoverlegen fremgår det at hun ble innkalt til møte fordi hun skulle ha sagt "*at hun ikke visste hvilke arbeidsoppgaver og ansvar hun hadde*", noe hun bestred å ha sagt, og at hun fikk varsel om tjenstlig tilrettevisning "*for mulig dårlig faglig skjønn, fordi beboere ikke ble undersøkt av sykehjemsoverlegen og/eller voldtektsmottak ved mistanke om seksuelle overgrep*", men at den saken ble trukket inntil videre da medikamenthåndteringssaken, som sykehjemsoverlegen hadde varslet

sykehjemmet og Helsetilsynet om, kom for dagen (at hun varslet fremgår i den usladdede delen av revisjonsrapporten). Det er tatt inn at sykehjemsoverlegen ikke lenger har ansvar for post 5.

C. Forhold av mer personlig karakter for to av de ansatte

Dette var opplysninger om at avdelingssykepleieren og sykehjemsoverlegen ble sykmeldt i prosessen, at sykehjemsoverlegen oppfattet at et møte var *"for å skremme henne"*, at hun opplevde at hun ble *"utsatt for manipulasjon fra sykehjemsetatens side"*, at hun ikke ville bli omplassert av frykt for *"mistenksomhet rundt hennes person"* og at hun varslet Oslo kommunes varslingsråd at hun opplevde prosessen bl.a. rundt varselet om tjenstlig tilrettevisning og tilbaketrekingen som *"trakassering og gjengjeldelse fra områdedirektøren og som uredelig fra etatsdirektøren"*. Hun opplevde seg *"trakassert i sykmeldingsperioden, og oppga at dette hadde bidratt til å forlenge den"*.

Ad A - Hvordan sykehjemsetaten og sykehjemsledelsen opptrådte

Hvordan sykehjemsetaten og sykehjemsledelsen opptrådte i sin oppfølging av avdelingssykepleieren, fagsjefen og sykehjemsoverlegen, går ikke inn under begrepet "personlige forhold" etter fvl. § 13 første ledd nr. 1. I den relativt utfyllende beskrivelsen av hvordan sykehjemmet og sykehjemsetaten fulgte opp de ansatte, kommer det til tross for nøytral språkbruk, frem klar kritikk mot saksbehandlingen. Å verne forvaltningen mot kritikk faller utenfor virkeområdet for forvaltningsloven § 13.

Ad B - Kritikken mot de tre ansatte for opptreden i tjenesten

Vedrørende kritikken mot de tre ansatte for opptreden i tjenesten er rettens konklusjon den samme. De tre var henholdsvis leder for en avdeling på 32 pasienter (avdelingssykepleieren), sykehjemsoverlege og fagsjef på sykehjemmet.

Retten påpeker at kritikken gjelder tjenestehandlinger på områder som er i kjernen for deres ansvarsområder. Ut fra en ren ordlydstolkning av begrepet "noens personlige forhold" kan retten ikke se at dette omfattes. Retten bemerker at det vil være i strid med ytringsfriheten å foreta det som fremstår som en utvidende tolkning av ordlyden men den konsekvens at forholdet straffesanksjoneres.

Retten forstår at det kan være ubehagelig for tjenestemenn å bli eksponert på denne måten, selv uten navn. Retten er likevel av den oppfatning at grensen for det straffbare normalt ikke sammenfaller med hva som er etisk forsvarlig å publisere.

Retten henter støtte for sitt syn i lovavdelingens og sivilombudsmannens praksis. I JDLOV-2005-3575 uttaler lovavdelingen om opplysninger i tilsynssaker mot helsepersonell er underlagt taushetsplikt bl.a. (rettens understrekning);

"Når det gjelder opplysninger om straffbare handlinger eller andre lovbrudd, begått utenfor den private sfære, men i nærings- eller forretningsforhold, er det uttalt i Justisdepartementets Veileder i offentlighetsloven (G-0354 B), på s. 60, at det trolig skal mye til før slike opplysninger vil være omfattet av taushetsplikten. Lovavdelingen mener at dette også må være utgangspunktet i forhold til opplysninger om straffbare handlinger og andre lovbrudd som er begått av helsepersonell under utførelsen av eller i forbindelse med deres tjeneste. Vi antar at mange tilsynssaker vil ha sin bakgrunn i forhold som er straffbare eller andre lovbrudd. I tilfelle der tilsynssaken har sin bakgrunn i forhold som ikke er straffbare og som heller ikke representerer et lovbrudd, må det samme utgangspunktet legges til grunn.

Vi presiserer at det ovenstående bare gjelder opplysninger om at det er begått lovbrudd eller andre misligheter i tjenesten og hva dette består i. Opplysninger om de bakenforliggende årsaker til og mer detaljerte opplysninger omkring forholdet vil være underlagt taushetsplikt, dersom disse er sensitive, f.eks. opplysninger om sykdom, sosiale eller personlige problemer eller andre opplysninger som gjelder vedkommendes personlige egenskaper.

...

Hva slags helsepersonell det er tale om, vil også ha vurdering for spørsmålet om det foreligger taushetsplikt. Opplysninger om misligheter begått av helsepersonell hvor allmennhetens tillit er særlig viktig, f.eks. leger og psykologer, vil således oftere ikke være omfattet av taushetsplikten enn tilsvarende opplysninger som gjelder helsepersonell på et lavere nivå, f.eks. sykepleiere, hjelpepleiere og legesekretærer. Innenfor de ulike yrkesgrupper vil det også ha betydning hvilket stillingsnivå vedkommende har, slik at taushetsplikten vil være snevrere for høyere stillinger. På samme måte vil taushetsplikten generelt være snevrere for yrkesgrupper som er underlagt en autorisasjonsordning enn for grupper som ikke er det, fordi en autorisasjon vil ha betydning for allmennhetens generelle tillit til yrkesgruppen."

Etter rettens skjønn er det ikke tvilsomt at de tre ansatte hadde profesjoner og tilstrekkelig høyt stillingsnivå for at taushetsplikten ut fra ovennevnte betraktningene ikke skal gjelde.

At de varslede tjenestereaksjonene ikke ble gjennomført gjør etter rettens skjønn ikke at forholdene likevel underlegges taushetsplikt. At dette er i tråd med Sivilombudsmannens vurdering i en tidligere sak fremgår av Årsmeldingen 1994 s. 131 hvor det ikke ble ansett å stride med forvaltningsmessig taushetsplikt å opplyse at en person var bedt om å slutte i politiet, selv om disiplinærsaken mot vedkommende, som ble bedt om å slutte, ble trukket etter at vedkommende valgte å si opp selv.

Ulike forhold vil i praksis være medvirkende for om det varsles tjenstlige reaksjoner. Som vår sak viser, vil også ulike forhold kunne påvirke hvorvidt det faktisk gis tjenstlige reaksjoner. Hvorvidt tjenstlige reaksjoner gis blir dermed ingen god rettesnor for hvilke forhold i tjenesten som utgjør "personlige forhold" etter fvl. § 13 og dermed er underlagt taushetsplikt. Det må etter rettens skjønn derimot foretas en konkret vurderingen av hvorvidt opplysningene gjelder "personlige forhold" eller tjenesteutøvelse.

I vår sak viser både den sladdede teksten og revisjonsrapporten lest i sin helhet, at det ikke var oppklaring av saken og "frikjenning" av de ansatte som gjorde at varslede reaksjoner ikke ble gitt. Det som fremgår er at sykehjemsoverlegens varsling om medikamenthåndteringssaken gjorde at sykehjemsledelsen/sykehjemsetaten valgte å prioritere denne. Slik retten leser revisjonsrapporten valgte ledelsen å samarbeide med sykehjemsoverlegen og fagsjefen i avklaringen av dette, og fant det lite hensiktsmessig å fortsette det initierte løpet. Hva som var grunnen til at avdelingssykepleieren ikke fikk noen tjenstlig reaksjon knyttet til mangelfull håndtering av overgrepssaken fremgår ikke. Retten bemerker imidlertid at vedkommende ble anmeldt av Oslo kommune for "forhøyet dødelighet" på posten hun hadde ansvar for, noe som svært raskt ble kvittert ut som grunnløs da kommunen ved nye beregninger reviderte sitt syn mht forhøyet dødelighet.

Retten finner at Sivilombudsmannens uttalelse i årsmeldingen 1997 s. 117 underbygger at de nevnte opplysningene ikke var taushetsbelagte. Saken gjaldt innsyn i et dokument som omhandlet avviklingen av et NORAD-prosjekt, hvor det ble foretatt en vurdering av to tidligere ansattes handlemåte i forbindelse med søknad om tilskudd fra NORAD og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet.

Rettens vurdering er således at det som fremkommer av informasjon om og kritikk av passivitet/handlinger i de tre ansattes tjeneste faller utenfor omfangsbestemmelsen i fvl. § 13 første ledd nr 1. Å frigi disse opplysningene var således ikke straffbart.

Når det gjelder ovennevnte, tilføyer retten avslutningsvis at tjenestehandlingene-/unntatelsene til dels fremgår av revisjonsrapportens usladdede del om man sammenholder opplysninger, og at kritikk mot disse tre er beskrevet i Erling Folkvords bok "Byråden mot hjelpepleieren" som ble utgitt året før Moxnes' publisering. Som følge av resultatet retten har kommet til ovenfor, blir det imidlertid ikke nødvendig å ta stilling til om det vil foreligge unntak fra taushetsplikten etter fvl. § 13 a nr. 3.

Ad C - Forhold av mer personlig karakter for to av de ansatte.

Opplysningene om sykmeldinger, oppfatning av å bli trakassert osv. er opplysninger som er av mer personlige art, og dermed i utgangspunktet utgjør hva som betegnes personlige forhold etter § 13 første ledd nr. 1.

Det fremgår av fvl. § 13 nr. 3 at taushetsplikt ikke er til hinder for at opplysningene brukes når "ingen berettiget interesse tilsier at de holdes hemmelig, f.eks. når de er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelig andre steder". I bestemmelsens overskrift fremgår det overordnede; at dette gjelder der det "ikke er behov for beskyttelse".

Det er relevant for rettens vurdering at opplysningene utgjør en svært liten del av en større tekst og ikke har fått fokus i teksten. Hadde opplysningene vært utelatt er det rettens vurdering at de nærmest kan "leses ut" av de objektive beskrivelsene om

tjenestehandlinger/unnlater fra avdelingssykepleieren og sykehjemsoverlegen, og hvordan de to ble behandlet av sykehjemsledelsens-/sykehjemsetaten. Det retten mener er at de to ansattes oppfatning av hvordan de ble behandlet, herunder at saken og oppfølgingen man fikk medførte sykmelding, nærmest lå i kortene ut fra de objektive opplysningene. Karakteristikken fra Kommunerevisjonens prosjektleder, Frøydis Eidheim, om at revisjonsrapporten var "*mild i form og skarp i sak*" er treffende. Det er mulig å lese mer ut av rapporten enn hva som sies uttrykkelig.

At opplysninger ikke ble vurdert som "*infamerende*" for ansatte ble vektlagt som et moment for hvorfor opplysninger ikke var underlagt taushetsplikten i Sivilombudsmannens uttalelse i årsmeldingen 1997 s. 117 (saken om Norad prosjektet som er omtalt ovenfor). Det fremgår ikke klart om vilkåret refererer seg til "noens personlige forhold" etter fvl. § 13 eller unntaket i § 13 a. Retten finner det likevel at det kan utgjøre en pekepinn på hva som det er ulovlig å opplyse om vedrørende ansatte. Retten nevner dette da det som beskrives direkte og indirekte utgjør kritikk av sykehjemsledelsen-/sykehjemsetatens opptreden ved at det indikeres sammenheng mellom ledelsens håndtering og sykmeldinger, og at oppfattelsen av å føle seg trakassert etc. egentlig er den enkeltes karakteristikk av sykehjemsledelsen og sykehjemsetatens opptreden.

Retten viser også til at Lovavdelingens uttalelse i jnr.3098/82E hvor det fremgår at "*Taushetsplikt foreligger derfor trolig bare så langt opplysningene angår forhold av en slik art at de er egnet til å karakterisere (tjenestemannen) som person*". Selv om det nok er definisjonen av "noens personlige forhold" som omtales, finner retten at uttalelsen støtter at de nevnte opplysningene omfattes av unntaket i § 13 a nr. 3 da opplysningene primært belyste hvordan arbeidstakerne ble håndtert av sine ledere.

At de ulike sakene førte til sykmeldinger og ansattes oppfatning av dårlig personalbehandling, herunder at man oppfattet seg trakassert og varslet om det, var ifølge vitnene Stig Berntsen og Erling Folkvord uansett offentlig kjent og/eller alminnelig tilgjengelig andre steder. Folkvord beskrev de ulike dokumentene som det ble gitt innsyn i, hva som fremkom av den forutgående interne revisjonsrapporten med bilag som kommunen ga fullt innsyn i og hva som fremgår av hans egen bok. Erling Folkvord opplyste at sykehjemsoverlegen skrev i offentlige tilgjengelige dokumenter at hun ble trakassert, og det var kjent at de aktuelle ansatte følte seg dårlig behandlet. Dette var omtalt i offentlige dokumenter i form av brev til Helsetilsynet, brev til internrevisjonen og i dokumenter utarbeidet av sykehjemsetaten som det ble gitt innsyn i. Han opplyste også at datoen for når sykehjemsoverlegen kom tilbake etter sykmelding fremkom av offentlige dokumenter som han selv hadde fått innsyn i, og som dermed var tilgjengelige for enhver. Folkvord har skrevet en bok om saken og i den forbindelse bedt om innsyn i en rekke dokumenter. Retten bemerker at det uansett ikke er ført bevis for et mindre gunstig faktum for tiltalte. Retten legger derfor til grunn at disse opplysningene av mer personlig art enten var alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelig andre steder.

Også i vurderingen av opplysningene om de ansatte må hensynet til ytringsfriheten spille inn ved tolkningen av unntakets rekkevidde, da retten som nevnt legger til grunn at realiteten i opplysningene var kritikk av forvaltningen.

Ut fra en helhetsvurdering av ovennevnte momenter er det rettens vurdering at det ikke var behov for å bevare taushet om disse forholdene da berettigede interesser ikke tilsa taushetsplikt. Unntaket etter fvl. § 13 a nr. 3 kommer da til anvendelse, og medfører at det heller ikke her foreligger brudd på taushetsplikten.

3. Konklusjon

Tiltalte blir etter dette å frikjenne for tiltalen i sin helhet.

Dommen er enstemmig.

DOMSSLUTNING

Bjørnar Moxnes, født 19.12.1981, frifinnes.

Postforkynning

Dommen postforkynnes for domfelte av retten. Mottakskvittering vil bli ettersendt til aktor i saken. Dersom mottakskvittering ikke er innsendt retten innen en uke etter angitt forkynningstidspunkt, vil dommen bli sendt politiet ved aktor for forkynning ved stevnevitne. Vedlagt dommen følger ”Rettledning til domfelte”, opplysning om når dommen anses forkynt og opplysning om ankefrist.

Retten hevet

Lise Bogen Behrens

RETTLEDNING TIL DOMFELTE I TINGRETTE

Anke over tingrettens dom

Lagmannsretten er ankeinstans for tingrettens avgjørelser. Anke over en dom i tingretten må settes fram innen to uker fra den dag dommen er avsagt eller forkynt. Domfelte må innen samme frist angi om det begjæres ny behandling av rettskrav pådømt til fordel for fornærmede eller andre, slik som nevnt i straffeprosessloven § 3.

Hvis du mener at skyldkravene for straff ikke er oppfylt, kan du anke over bevisvurderingen under skyldspørsmålet. Du kan også anke over lovanvendelsen under skyldspørsmålet, utmålingen av straff eller annen rettsfølge, og over feil ved saksbehandlingen.

Lagmannsretten kan nekte å behandle anken hvis retten finner det klart at den ikke vil føre frem. Hvis saken gjelder en forbrytelse som etter loven kan medføre fengsel i mer enn seks år, vil anken bare kunne nektes fremmet når retten finner at anken gjelder spørsmål av mindre betydning, eller at det ellers ikke er grunn til at anken blir fremmet. I saker hvor påtalemyndigheten ikke har påstått eller det ikke er idømt annen reaksjon enn bot, inndragning, eller tap av retten til å føre motorvogn, kan anken bare fremmes dersom særlige grunner taler for det.

Hvis anken blir fremmet, får du oppnevnt en forsvarer som betales av det offentlige. Dersom du ønsker en bestemt forsvarer, bør du opplyse om det samtidig med anken eller så snart som mulig senere.

I ankeerklæringen må nevnes:

- den dom som ankes, om anken gjelder hele dommen eller bare enkelte tiltaleposter, og om den omfatter avgjørelse om inndragning eller mortifikasjon
- om anken gjelder saksbehandlingen, bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, lovanvendelsen under skyldspørsmålet, eller avgjørelsen om straff eller annen rettsfølge
- når anken gjelder saksbehandlingen; hvilken feil som påberopes
- om det begjæres ny behandling av rettskrav til fordel for fornærmede eller andre, som nevnt i straffeprosessloven § 3

Ved begjæring om ny behandling av krav som nevnt i straffeprosessloven § 3, må det angis:

- A) om den gjelder hele avgjørelsen
- B) det resultat som kreves
- C) de feil som gjøres gjeldende
- D) den faktiske og rettslige begrunnelse for at det foreligger feil
- E) de bevis som vil bli ført

Videre bør nevnes:

- nye bevis som påberopes
- den endring som ønskes
- ved anke over lovanvendelsen; hvilken feil anken grunnes på

Du kan sette fram ankeerklæringen skriftlig eller muntlig for den tingretten som har avsagt dommen, eller for påtalemyndigheten (f.eks. statsadvokaten eller politiet). Hvis du er varetektsfengslet, kan du også sette fram anken for tilsatte i fengselet. Forsvareren eller en annen advokat kan gi råd om du bør erklære anke, og eventuelt hjelpe deg med å skrive ankeerklæringen. Du kan også få hjelp til å skrive ankeerklæringen hos tingretten, påtalemyndigheten eller hos tilsatte i fengselet. I alle tilfelle må du selv underskrive ankeerklæringen.

Begjæring om ny behandling i tingretten

Hvis du er domfelt uten å ha vært til stede under hovedforhandlingen, kan du begjære saken behandlet på nytt. Vilklårene for ny behandling på grunn av møtetryk er at du gjør det sannsynlig at du hadde gyldig fravær, og at du ikke kan bebreides for at du unnlot å melde fra i tide. Begjæring om ny behandling må settes fram for tingretten eller påtalemyndigheten innen to uker fra dommen er forkynt.

Fengselsstraff

Dersom du er idømt fengselsstraff og har særlige ønsker om tidspunktet for soningen av denne, må du henvende deg til Kriminalomsorgen. Du vil få pålegg av Kriminalomsorgen om å møte til fastsatt tid og sted for soning av fengselsstraffen.

Dersom du er idømt betinget fengselsstraff, betyr det at utmålingen eller fullbyrdelsen av straffen er utsatt i en prøvetid. Grunnvilkåret ved betinget dom er at du ikke begår noen ny straffbar handling i prøvetiden. Det kan være

fastsatt andre vilkår i dommen. Hvis du begår en straffbar handling i prøvetiden, kan retten gi en samlet dom for begge handlingene eller særskilt dom for den nye handlingen. Hvis du bryter fastsatte vilkår, kan retten bestemme at straff helt eller delvis skal fullbyrdes.

Samfunnsstraff

Dersom du er idømt samfunnsstraff, vil det si at du er pålagt å utføre samfunnsnyttig tjeneste, delta i program eller andre tiltak utarbeidet av Kriminalomsorgen i så mange timer som retten har bestemt. Samfunnsstraffen kan også inneholde forbud mot kontakt med bestemte personer. Kriminalomsorgen bestemmer når og hvordan straffen skal gjennomføres. Hvis du begår en ny straffbar handling før samfunnsstraffen er gjennomført, eller hvis du ikke utfører samfunnsstraffen, kan retten bestemme at den subsidiære fengselsstraffen helt eller delvis skal fullbyrdes.

Bot

Hvis en bot ikke blir betalt til fastsatt tid, vil den bli innkrevet av Statens Innkrevingsentral ved lønnstrekk eller annen tvangsfullbyrdelse. Lykkes ikke dette, må den subsidiære fengselsstraffen sones.